

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาปักษ์ใต้ ได้แก่ภาษาที่ใช้พูดกันใน 15 จังหวัดภาคใต้อันได้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จันทบุรี (ตั้งแต่อำเภอทับสะแกเรื่อยลงไปทางใต้) ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง พังงา กระบี่ ภูเก็ต สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส^{1,2} จากการสำรวจงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้ พบว่างานวิจัยเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของระบบเสียงแทบทั้งสิ้น ส่วนงานวิจัยในเรื่องศัพท์และโครงสร้างประโยค ยังมีผู้ศึกษาน้อยมาก ซึ่งเท่าที่สำรวจและรวบรวมไว้ ได้แก่งานวิจัยต่อไปนี้

1.1.1 งานวิจัยเชิงพรรณนาในเรื่องของระบบเสียง

งานวิจัยประเภทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาภาษาที่พูดกัน ณ ที่ ๆ เดียวเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของภาษาที่พูดกัน ณ จุดที่เลือกศึกษาเท่านั้น โดยใช้ผู้บอกภาษาที่คัดเลือกไว้เป็นตัวแทนของภาษาถิ่นที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นคนเดียวหรือหลายคน

¹ เกศมณี เทพวัลย์ "แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ : การศึกษาโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

² วรรณพร ทองมาก "แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ก็ได้ หรือผู้วิจัยอาจใช้ตนเองเป็นผู้บอกภาษา (ถ้าคนเป็นเจ้าของภาษาถิ่นที่ต้องการศึกษาวิจัย) แล้วนำข้อมูลไปตรวจสอบกับผู้พูดภาษาถิ่นเดียวกันคนอื่น ๆ ก็อาจทำได้ เช่น

ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นตำบลเทพกษัตรี อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต¹

ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช²

ลักษณะของความต่างในระบบเสียงของภูเก็ต³

เสียงและระบบเสียงในภาษาถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี⁴

ระบบเสียงของพยางค์ในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสงขลา⁵

¹ไสว เรื่องพิเศษ "ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นตำบลเทพกษัตรี อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

²วิไลวรรณ คำรักษ์ "ระบบหน่วยเสียงในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

³Somchit Piyatham, "A Feature Approach to the Phonology of Phuket, A Southern Thai Dialect" (Master's thesis, Department of Phonetics and Linguistics, School of Oriental and African Studies:University of London, 1970)

⁴Suwimon Thantawat, "The Phonetics and Phonology of the Suratthani Dialect of Thai" (Master's thesis, Department of Phonetics and Linguistics, School of Oriental and African Studies, University of London, 1978)

⁵Vichintana Chantavibulya, "The Phonology of the Syllable of Songkhla, A Southern Thai Dialect" (Master's thesis, Department of Phonetics and Linguistics, School of Oriental and African Studies, University of London, 1959)

1.1.2 งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบในเรื่องของระบบเสียง มี 2 ประเภท
ได้แก่

ก) เปรียบเทียบเฉพาะภาษาไทยถิ่นใต้ กล่าวคือ ผู้วิจัยอาจจะศึกษา
เปรียบเทียบภาษาถิ่นย่อยของภาษาถิ่นจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งเพียงจังหวัดเดียว (ธีระพันธ์
ล. ทองคำ และคณะ 2521¹, จริยา สมนึก 2525²) หรือภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันใน
บริเวณจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด (เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์ 2524³, บราวน์ 1959⁴,
คิลเลอร์ 1976⁵)

¹ธีระพันธ์ ล. ทองคำ และคณะ เสียงและระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัด
สุราษฎร์ธานี 16 อำเภอ. โครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ สถาบันภาษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

²จริยา สมนึก "ระบบเสียงภาษาถิ่นย่อยของจังหวัดนครศรีธรรมราช".
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2525.

³เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์ "การใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระสูง ในการ
แบ่งเขตภาษาถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ ภูมิ พังงา และภูเก็ต" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

⁴Marvin J. Brown, From Ancient Thai to Modern Dialects.
Bangkok: Social Science Association Press of Thailand, 1959.

⁵Anthony Van Nostrand Diller, "Toward a Model of
Southern Thai Diglossic Speech Variation." Ph.D. Dissertation,
Cornell University, 1976.

ข) เปรียบเทียบภาษาไทยถิ่นใต้กับภาษาไทยถิ่นอื่น เช่น
 ความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา¹
 แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ : การศึกษาโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์²
 ภาษาถิ่น³

1.1.3 งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบในเรื่องคำศัพท์ เช่น
 พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ ฉบับชั่วคราว⁴
 พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525⁵
 แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์⁶
 ความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา⁷

¹ วิจิตร ณัฏฐวิบูลย์ "ความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2499.

² คู่มือเชิงอรรถที่ 1 หน้า 1.

³ กัญญา จิตต์ธรรม. ภาษาถิ่น สงขลา : โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2513.

⁴ วิทยาลัยครูสงขลา. พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ ฉบับชั่วคราว สงขลา :
 โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2520.

⁵ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้
 2525 กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร, 2525.

⁶ คู่มือเชิงอรรถที่ 2 หน้า 1.

⁷ คู่มือเชิงอรรถที่ 1

1.1.4 งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบในเรื่องของการเรียงคำ

เท่าที่ได้ศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่ามีอยู่เพียงชิ้นเดียวคือ

การใช้คำและการเรียงคำในภาษาดั้งเดิม : ชุมพรและนครศรีธรรมราช¹
จากการสำรวจงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังไม่มี
ผู้ใดศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในแต่ละถิ่นอย่างมีระบบมาก่อน² และเนื่องจาก
ผู้วิจัยเป็นชาวบักซ์ไค์โดยกำเนิด³ ประกอบกับเคยไปช่วยราชการที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นเวลา 1 ปี ระหว่างช่วยราชการที่นั่นได้คบหาสมาคมกับเพื่อนร่วมงานซึ่งมีภูมิลำเนา
อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ทางภาคใต้แทบทุกจังหวัด เช่น สงขลา สุราษฎร์ธานี ระนอง ภูเก็ต
พังงา กระบี่ ชุมพร และพัทลุง เป็นต้น ผู้วิจัยได้สังเกตว่า เพื่อนร่วมงานเหล่านี้
เรียกชื่อพืชผักและผลไม้บางประเภทแตกต่างกันอย่างน่าสนใจยิ่ง ตัวอย่าง เช่น
"เม็คมะม่วงหิมพานต์" จะเรียกแตกต่างกันคือ ภาษาดั้งเดิมซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของผู้วิจัยเรียกว่า
ลูกท้ายครก แต่ที่อื่น ๆ จะเรียกแตกต่างกันออกไปดังนี้

ชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่า "ลูกเล็กล่อ, ลูกท้ายล่อ"

ชาวภูเก็ต เรียกว่า "ลูกกาหนึ"

¹เปรมจิต ชนะวงศ์ "การใช้คำและการเรียงคำในภาษาดั้งเดิม : ชุมพร และ
นครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ทัพแก้ว, 2523.

²หมายถึง การใช้ผู้ออกภาษาซึ่งคัดเลือกไว้เป็นตัวแทนภาษาดั้งเดิมแต่ละถิ่นที่ต้องการ
ศึกษา โดยควบคุมตัวแปรทางภาษา เช่น อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา และอื่น ๆ

³คูประวัติผู้วิจัย หน้า 309.

ชาวสุราษฎร์ธานี เรียกว่า "ม่วงเล็กล่อ, ม่วงชนหัว"
 ชาวสงขลา เรียกว่า "ลูกยาร่วง, ลูกหัวครก"
 ชาวชุมพร เรียกว่า "ม่วงเล็กล่อ"
 หรือ "มะเขือขื่น" ก็เรียกผิดเพี้ยนกันคือ
 ชาวตรังและชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่า "เขือหิน"
 ชาวภูเก็ต เรียกว่า "เขือเหิน"
 ชาวสงขลา เรียกว่า "เขือหิน"

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ นอกจากมีความแตกต่างในเรื่องเสียงแล้ว ยังมีความแตกต่างในเรื่องการใช้ศัพท์ด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ในภาษาไทยถิ่นใต้ เพื่อที่ว่า

1. มีศัพท์ใดบ้างที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้จากจังหวัดต่าง ๆ ใช้เหมือนกัน
2. มีศัพท์ใดบ้างที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้จากจังหวัดต่าง ๆ ใช้คล้ายคลึงกันหรือใช้แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย (ศัพท์ที่เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน)
3. มีศัพท์ใดบ้างที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้จากจังหวัดต่าง ๆ ใช้แตกต่างกันจนสามารถกำหนดให้ภาษาของผู้พูดเหล่านี้เป็นคนละภาษาถิ่นย่อย

ด้วยเหตุที่ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาที่พูดกันใน 15 จังหวัดในภาคใต้ ซึ่งเป็นบริเวณที่กว้างขวางมาก ผู้วิจัยไม่อาจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำศัพท์ในบริเวณดังกล่าวได้ทั้งหมด เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและทุนทรัพย์ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะศัพท์ที่ใช้พูดกันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะประการแรกผู้วิจัยสังเกตพบว่าภาษาถิ่นในจังหวัดดังกล่าวมีการใช้คำบางคำแตกต่างกัน และคำบางคำก็คล้ายคลึงกันหรือผิดเพี้ยนกันเล็กน้อย ส่วนประการที่ 2 ผลงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบของบรราน (1959) และทิลเลอร์ (1976) ซึ่งศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นใต้ได้แสดงให้เห็นว่า

ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลาต่างเป็นคนละภาษาถิ่นย่อย¹ โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง บรรานันได้เสนอไว้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้แยกเป็น 2 สายใหญ่ ๆ คือ สายไชยา
กับสายนครศรีธรรมราช และสายนครศรีธรรมราชแยกออกเป็น 2 สายย่อย คือ สาย
นครศรีธรรมราชกับสายสงขลา ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้ศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ที่ใช้ทุกกันใน
3 จังหวัดนี้ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาด้านเสียงที่ผู้อื่นได้ทำไว้ จะเป็น
เรื่องที่น่าสนใจมาก

1.2 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาในขอบเขต 4 ประการดังนี้

1.2.1 บริเวณที่ศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดบริเวณที่จะศึกษาศัพท์ไว้เพียง 3 จุดคือ อำเภอไชยา
(เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี) อำเภอร่อนพิบูลย์ (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัด
นครศรีธรรมราช) และอำเภอหาดใหญ่ (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลา)^{2,3}

1.2.2 ศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะศัพท์ที่ได้จากการสัมภาษณ์
ผู้บอกภาษาครบถ้วนทั้ง 3 ถิ่นเท่านั้น และต้องเป็นศัพท์ที่อยู่ในเงื่อนไข 6 ประการตามที่ผู้วิจัย
ได้กำหนดไว้⁴

¹ ฎุเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า 14 และ 16.

² ฎุเหตุผลการเลือกบริเวณ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หน้า 13 - 21.

³ ฎุภาพที่ 1 หน้า 10.

⁴ ฎุรายละเอียดในบทที่ 2 หน้า 37 - 38 และเกณฑ์การพิจารณาวิเคราะห์ศัพท์
ในบทที่ 3 หน้า 44 - 76.

1.2.3 วรรณยุกต์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะไม่นำเรื่องความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์มาเกี่ยวข้องกับในการวิเคราะห์ศัพท์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ของผู้ออกภาษาแต่ละคน เพื่อให้การถ่ายทอดเสียงด้วยอักษรวิธีภาษาไทยมาตรฐานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลของการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเหมือนกับที่บราวน์ (1959) ได้วิเคราะห์ไว้¹ แต่มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในเรื่องของสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์บางหน่วยเสียง และเนื่องจากเรื่องที่เกี่ยวข้องในที่นี้ได้แก่ ระบบวรรณยุกต์เพียงเรื่องเดียว ผู้วิจัยจะไม่แสดงผลการศึกษาวรรณยุกต์ไว้ ณ ที่นี้ แต่จะใช้ระบบวรรณยุกต์ที่บราวน์ได้วิเคราะห์ไว้สำหรับการศึกษานี้

1.2.4 การคัดเลือกผู้ออกภาษา

การคัดเลือกผู้ออกภาษาเพื่อศึกษาศัพท์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ควบคุมตัวแปรทางสังคมในเรื่องของ อายุ อาชีพ เพศ การศึกษา ภูมิหลังคู่สมรส และอื่น ๆ²

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ที่ใช้พูดกันในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลามีความแตกต่างในเรื่องการใช้ศัพท์

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทำให้ทราบความแตกต่างของการใช้ศัพท์ในภาษาถิ่นทั้งสาม

1.5.2 ผลของการศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาศัพท์ให้ลึกซึ้ง และกว้างขวางต่อไป

¹ ดูแผนผังที่ 2 หน้า 16.

² ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หน้า 38 - 40.

1.5.3 ผลของการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรม
ท้องถิ่นภาคใต้ และวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งมีศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ปะปนอยู่

1.5.4 เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจศึกษาภาษาถิ่น ใ้ทำการศึกษาและค้นคว้า
ต่อไป

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.6.1 ให้ภาษาถิ่นอำเภอไชยา เป็นตัวแทนภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี*

1.6.2 ให้ภาษาถิ่นอำเภอร่อนพิบูลย์ เป็นตัวแทนภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช*

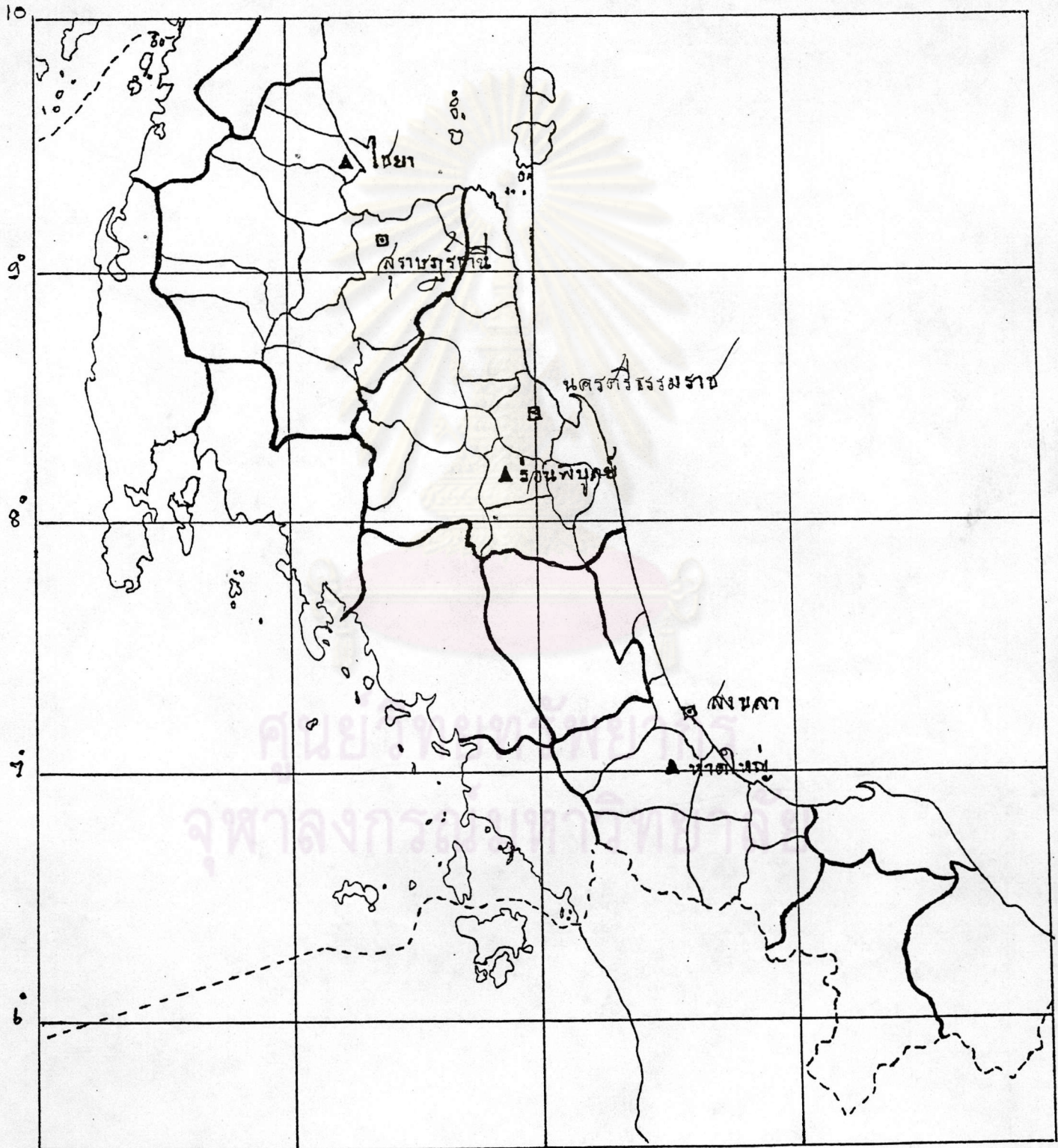
1.6.3 ให้ภาษาถิ่นอำเภอหาคีใหญ่ เป็นตัวแทนภาษาถิ่นสงขลา*

1.6.4 การถ่ายทอดเสียงของคำในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
และสงขลา จะใช้อักษรวิธีของภาษาไทยมาตรฐาน โดยอาศัยกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์
ของ วิลเลียม เจ. เก็ดนีย์¹ ประกอบการตัดสินใจวิธีเขียนในเรื่องที่เกี่ยวกับอักษรสูง
อักษรต่ำ และวรรณยุกต์ กล่าวคือ หากคำ ๆ หนึ่งมีเสียงวรรณยุกต์ในแถวที่ 1 ก็จะใช้
อักษรสูง และเครื่องหมายวรรณยุกต์ที่เหมาะสม เช่น คำว่า [khaa] ที่มีวรรณยุกต์
ของกล่อง B 4 จะเขียนดังนี้ "ค้ำ" แต่คำ [khaa] ที่มีวรรณยุกต์ของกล่อง C 1
จะเขียนดังนี้ "ข้า" เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บตัวสะกดการันต์ไว้ตามภาษาไทยมาตรฐาน
ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ตัวเขียนแสดงความหมายไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ใน
การเขียนเสียงสระ ผู้วิจัยพยายามเขียนให้ตรงกับที่ออกเสียงจริงทั้งในด้านคุณภาพของเสียงสระ
และความสั้นยาวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เช่นเดียวกัน เช่น ทอดพร้าว แพ็ค แพล้น
ซ็อบ เป็นต้น อนึ่ง มีเสียงพยัญชนะบางเสียงที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

¹ William J. Gedney. "A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects." in Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager, pp. 423 - 437. Edited by M. Estellie Smith. The Hague: Mouton, 1973.

* ดูแผนที่ หน้า 10.

ภาพที่ 1 : แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา (ดัดแปลงจากแผนที่ภาษาในประเทศไทย ของ เจอร์เกนีย์ และอีระพันธ์ ล. ทองคำ)

๓ , ml, mr ผู้วิจัยใช้อักษรแทนดังนี้

หน่วยเสียง	ตัวอักษร	
๓	(1) หนุ	(2) ญ
ml	(1) หนล	(2) มล
mr	(1) หนร	(2) มร

1.7 อักษรย่อ สัญลักษณ์ และนิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 อักษรย่อ

ก) อักษรย่อที่ใช้ทั่วไป

- สฎ. ไค้แก๋ สุราษฎร์ธานี
 นศ. ไค้แก๋ นครศรีธรรมราช
 สช. ไค้แก๋ สงขลา

ข) อักษรย่อที่ใช้ในภาคผนวก

- ว. ไค้แก๋ วรรณยุกต์
 พค. ไค้แก๋ พยัญชนะต้น
 พท. ไค้แก๋ พยัญชนะท้าย
 พก. ไค้แก๋ พยัญชนะควบกล้ำกับไม่ควบกล้ำ
 สค. ไค้แก๋ สระเดี่ยว
 สป. ไค้แก๋ สระประสม
 สคป. ไค้แก๋ สระเดี่ยว กับ สระประสม
 สท. ไค้แก๋ การสูญเสีย/เพิ่มเสียง

*ตัวอักษรในกลุ่มที่ 1 ใช้เขียนแทนเสียงที่ปรากฏกับวรรณยุกต์ในแถวที่ 1 ในกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ และ** ตัวอักษรในกลุ่มที่ 2 ใช้เขียนแทนเสียงที่ปรากฏกับวรรณยุกต์ในแถวที่ 4 ในกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (ดู ม.ร.ว.กัลยา ดิงศกัทธิ์, ภาษาไทย 3 หน่วยที่ 15 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525) หน้า 359 - 413.

พส.	ไต่แก	การสลับพยางค์
กส.	ไต่แก	การกลมกลืนเสียง
"ฉ"	ไต่แก	เฉพาะถิ่น
"ร"	ไต่แก	หน่วยอรรถที่ใช้ในโครงการนำร่อง
ลป.	ไต่แก	ลักษณะการแปรรูปของศัพท์
น.อ.	ไต่แก	หน่วยอรรถที่

1.7.2 สัญลักษณ์

=	ภาษาถิ่นย่อย 2 ภาษาที่ปรากฏอยู่ 2 ซ้ำ เครื่องหมาย นี้ใช้ศัพท์เหมือนกัน
/	ภาษาถิ่นย่อย 2 ภาษาที่ปรากฏอยู่ 2 ซ้ำ เครื่องหมาย นี้ใช้ศัพท์ต่างกัน
~	เสียงที่แปรผันตามเกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเสียง
() ²	ภาษาถิ่นย่อยที่อยู่ในเครื่องหมายนี้ ใช้ศัพท์ 2 ศัพท์
() ³	ภาษาถิ่นย่อยที่อยู่ในเครื่องหมายนี้ ใช้ศัพท์ 3 ศัพท์
() ⁴	ภาษาถิ่นย่อยที่อยู่ในเครื่องหมายนี้ ใช้ศัพท์ 4 ศัพท์

1.7.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษาถิ่น (Regional Dialect) คือ ภาษาย่อยของ
ภาษาที่แตกต่างกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่พูดภาษานั้นอาศัยอยู่

ภาษาถิ่นย่อย คือ ภาษาย่อยของภาษาถิ่น

เส้นแบ่งเขตภาษา (Isogloss) คือ เส้นสมมุติที่ลาก
ระหว่างบริเวณซึ่งมีลักษณะทางภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งต่างกัน

หน่วยอรรถ (Semantic Unit) คือ หน่วยของความหมาย
แต่ละหน่วยอรรถอาจแทนด้วยศัพท์จำนวน 1 ศัพท์ หรือมากกว่าก็ได้

ภาษาไทยถิ่นกลาง คือ ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันอยู่ใน
บริเวณภาคกลางของประเทศไทย

ภาษาไทยถิ่นใต้ คือ ภาษาย่อยของภาษาไทยที่ใช้พูดกันในบริเวณ
ภาคใต้ของประเทศไทย

คำ คือ ข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านขั้นตอนของการวิเคราะห์ศัพท์
ศัพท์ คือ คำที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ศัพท์มาแล้วเป็นสมาชิก
 ของแต่ละหน่วยอรรถ แต่ละศัพท์อาจมีรูปแปรหรือไม่มีรูปแปรก็ได้

รูปแปร คือ รูปของศัพท์เดียวกัน ความแตกต่างของรูปแปร
 อาจอยู่ที่พยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายตามเกณฑ์เรื่องเสียงที่กำหนดไว้

ศัพท์เฉพาะถิ่น คือ ศัพท์ที่รวบรวมได้จากผู้ออกภาษาข้างถิ่นเท่านั้น
 อาจได้จากผู้ออกภาษาท้องถิ่นเดียว หรือ สองถิ่น ซึ่งไม่สามารถนำมาวิเคราะห์
 เปรียบเทียบในการศึกษาครั้งนี้ (ดูศัพท์ที่มีอักษร "ฉ" กำกับ ในภาคผนวก)

1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศัพท์ในงานวิจัยนี้ มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ

1.8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเลือกบริเวณที่ศึกษา

ก) งานวิจัยของ มาร์วิน เจ. บราวน์¹

บราวน์ ได้ศึกษาระบบเสียงของภาษาตระกูลไต กลุ่มไต-
 ตะวันตกเฉียงใต้ 7 ภาษา คือ ภาษาชาน (Shan) ภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern
 Thai) ภาษาพวน (Phuan) ภาษาไทยถิ่นกลาง (Central Thai) ภาษามูไทย
 (Phu Thai) ภาษาลาวหรือไทยอีสาน (Lao) และภาษาไทยถิ่นใต้
 (Southern Thai) และได้ใช้ระบบวรรณยุกต์แบ่งภาษาไทยถิ่นแต่ละภาษาออกเป็น
 ภาษาถิ่นย่อยด้วย

¹ ภูเชิงอรรถที่ 4 หน้า 3.

สำหรับภาษาไทยถิ่นใต้ หรือกลุ่มภาษาสุโขทัย บรรานันได้ศึกษาเปรียบเทียบ และสร้างรูปแสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้เป็น 2 กลุ่ม¹ ดังนี้คือ

ก. กลุ่มภาษานครศรีธรรมราช

ข. กลุ่มภาษาคาภใบ

ก) กลุ่มภาษานครศรีธรรมราช

บรรานัน ได้แบ่งภาษากลุ่มนี้ออกเป็น 2 สายคือ

1) สายไชยา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ

1.1 ภาษาชุมพร

1.2 ภาษาไชยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาษาถิ่นย่อยคือ

1.2.1 ภาษาระนอง ไชยา (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

หลังสวน (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร) และสวี (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร)

1.2.2 ภาษาตะกั่วป่า (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพังงา) และภูเก็ต

1.3 ภาษาเกาะสมุย (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

2) สายนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

2.1 กลุ่มภาษานครศรีธรรมราช ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ภาษาถิ่นย่อยคือ

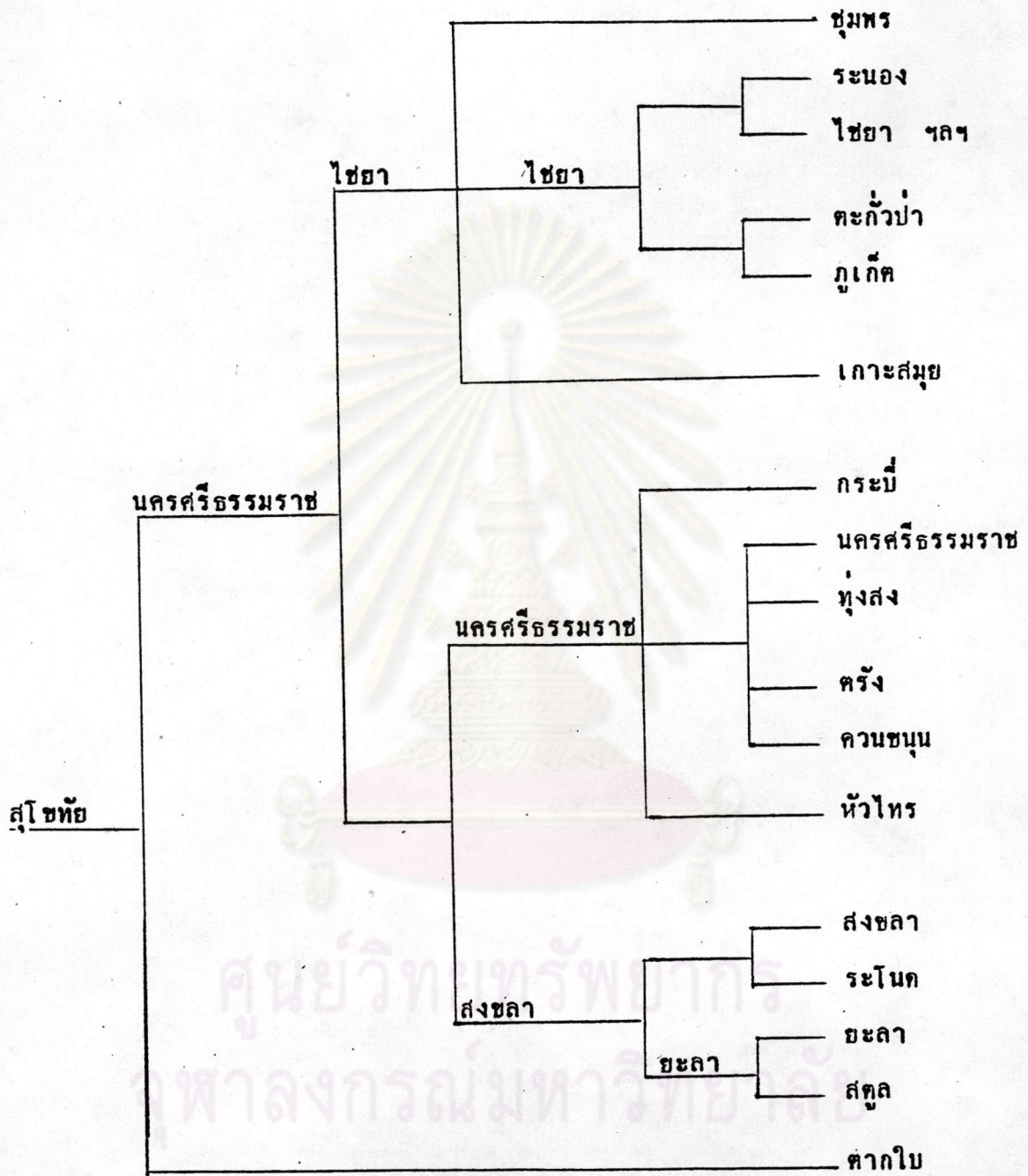
2.1.1 ภาษากระบี่

2.1.2 ภาษานครศรีธรรมราช หุ่งสง (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช) ครัง และควนขนุน (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพัทลุง)

2.1.3 ภาษาหัวไทร (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช)

¹ ฎภาพที่ 2 หน้า 15.

1300 1400 1500 1600 1700 1800 1900

ภาพที่ 2 : แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยถิ่นใต้

ภาษาโซฮา

	A	B	C	DL	DS
H	𐌀			𐌁	
M	𐌂		𐌃		𐌄
L	𐌅	𐌆	𐌇	𐌈	𐌉

ภาษานครศรีธรรมราช

	A	B	C	DL	DS
H		𐌀	𐌁	𐌁	𐌁
M		𐌂	𐌃	𐌃	𐌄
L	𐌅	𐌆	𐌇	𐌈	𐌉

ภาษาสงขลา

	A	B	C	DL	DS
H	𐌁	𐌁	𐌁	𐌁	𐌁
M	𐌃	𐌃	𐌃	𐌃	𐌄
L	𐌅	𐌆	𐌇	𐌈	𐌉

ภาพที่ 3 : แผนผังแสดงการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาโซฮา ภาษานครศรีธรรมราช และภาษาสงขลา (ดัดแปลงจาก บรรานันท์ หน้า 120, 127 และ 130)

2.2 กลุ่มภาษาสงขลา แบ่งออกเป็น 2 ภาษาถิ่นย่อยคือ

2.2.1 ภาษาสงขลา ซึ่งใช้พูดกันที่อำเภอสงขลา และภาษาระโนค (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลา)

2.2.2 ภาษาชะลา ซึ่งใช้พูดกันที่ชะลา รวมทั้งภาษาชะลาที่พูดกันที่จังหวัดสตูลด้วย

การวิจัยของบราวน์ในเรื่องวรรณยุกต์ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิจัยครั้งนี้ในเรื่องของการเลือกบริเวณเพื่อศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ เพราะผู้วิจัยได้เลือกบริเวณที่คองการศึกษาศัพท์ตามผลการวิจัยของบราวน์ ที่แบ่งภาษาถิ่นไสยา ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช และภาษาถิ่นสงขลา ออกเป็น 3 ภาษาถิ่นย่อย (ดูการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นทั้งสามหน้า 16) ทั้งนี้เพื่อจะนำผลของการศึกษาศัพท์มาเปรียบเทียบกับผลของการศึกษาวรรณยุกต์ว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

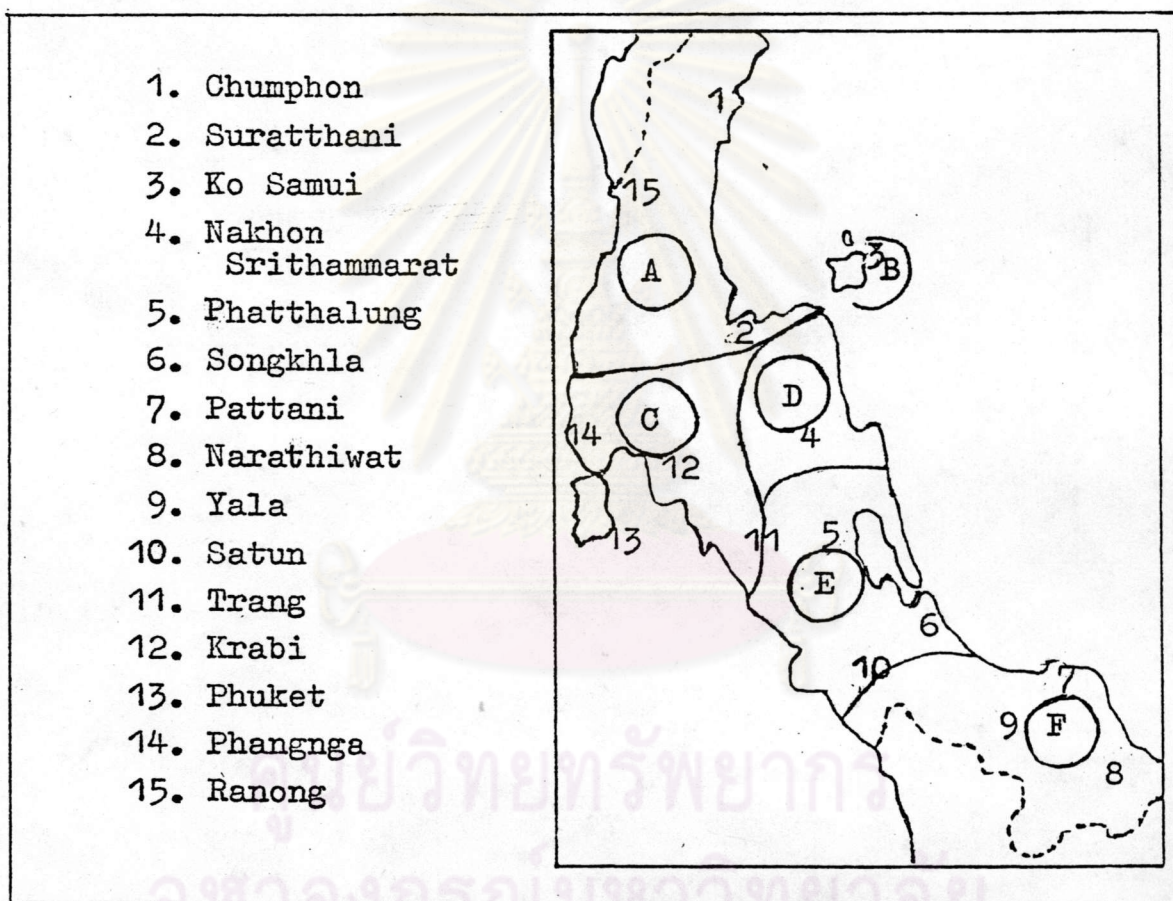
ข) งานวิจัยของ แอนโรนี แวน คิลเลอร์¹

คิลเลอร์ ได้ศึกษาระบบเสียงของภาษาถิ่นทุกจังหวัดในภาคใต้ และจากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ ได้แบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่ม A กลุ่ม B กลุ่ม C กลุ่ม D กลุ่ม E และกลุ่ม F (ดูแผนผัง หน้า 18) งานวิจัยชิ้นนี้ ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น จุดเก็บข้อมูล และผู้ออกภาษา เป็นต้น นอกจากนี้การลากเส้นแบ่งเขตภาษา² เป็นการเสนออย่างสังเขป แสดงให้เห็นแต่เพียงว่า มีความแตกต่างในเรื่องของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม แต่ไม่ได้ให้ภาพที่ชัดเจนว่า ภาษาที่แตกต่างกันนั้นเป็นบริเวณไหนของจังหวัด

¹ ภูเชิงอรรดที่ 5 หน้า 3.

² ภูคำจำกัดความในบทที่ 1 หน้า 12.

ภาพที่ 4 : แผนที่แสดงการแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ด้วยเกณฑ์วรรณยุกต์
(คิลเลอร์ : 1976)

• อย่างไรก็ตาม เมื่อนำผลการวิจัยนี้ไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยของบรรานจะเห็นได้ว่า ต่างก็แบ่งภาษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลาออกเป็นคนละภาษาดั้ง กล่าวคือ ภาษาดั้งสุราษฎร์ธานีอยู่ในกลุ่ม A ภาษาดั้งนครศรีธรรมราชอยู่ในกลุ่ม D และภาษาดั้งสงขลาอยู่ในกลุ่ม E ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าว เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกบริเวณเพื่อศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ดั่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ก) งานวิจัยของภิญโญ จิตต์ธรรม¹

ภิญโญ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาดั้งของไทย และเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของภาษาดั้งในแง่ต่าง ๆ คือ ในเรื่องเสียงและความหมาย ภาษาไทยดั้งที่ศึกษา ได้แก่ภาษาดั้งของทุกภาคที่พูดกันในประเทศไทย คือ ภาษาไทยดั้งกลาง ภาษาไทยดั้งเหนือ ภาษาไทยดั้งอีสาน และภาษาไทยดั้งใต้ ส่วนภาษาไทยดั้งอื่น ๆ ที่ใช้พูดกันนอกประเทศไทยก็ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยดั่ง เช่น ภาษาไทยคำตี้ ภาษาไทยอัสสัม ภาษาผู้ไทขาว และอื่น ๆ เป็นต้น

การศึกษาเรื่องเสียงของภาษาไทยดั้งเหล่านี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกลายเสียงของสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ส่วนในเรื่องของความหมาย ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างดั้ง โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบทั่ว ๆ ไป

¹ภิญโญ จิตต์ธรรม ภาษาดั้ง (คดีชาวบ้าน อันที่ 6) สงขลา : โรงพิมพ์เมืองสงขลา 2513, หน้า 50 - 54.

คือเดียวกับภาษาไทยถิ่นกลาง

สำหรับการศึกษาเรื่องเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้ วิทยุพบว่า การกลายเสียงของสระในภาษาไทยถิ่นใต้มีใกล้เคียงกันทั้งหมด แต่จะแตกต่างกันจนสามารถ จำแนกภาษาไทยถิ่นใต้ ออกได้เป็น 2 เขต กล่าวคือ เขต 1 ใต้แก่ภาษาจังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง ชุมพร และสุราษฎร์ธานี ซึ่งภาษาถิ่นใน 6 จังหวัดนี้มีเสียงสระ คล้ายกันมาก คือ เสียงสระเสียงยาวจะเป็นสระเสียงสั้น ส่วนเขต 2 ใต้แก่ภาษา จังหวัดตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งได้สรุปไว้ว่าส่วนใหญ่จะมีการกลายเสียงจากสระสูงมาสระกลาง และจากสระกลางไป สระต่ำ และมีบ้างเป็นบางคำที่มีไ้เป็นไปตามเกณฑ์นี้ แต่จะมีการกลายเสียงไปในฐานที่เกิด ใกล้เคียงกัน

จะเห็นว่า การแบ่งเขตภาษาที่ใช้สีลักษณะของสระ เป็นเกณฑ์ จะแตกต่างไปจากการแบ่งเขตโดยใช้เกณฑ์วรรณยุกต์ของบราวน์ และทิลเลอร์ ในการศึกษา เปรียบเทียบศัพท์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาศัพท์ทั้งในเขต 1 (สุราษฎร์ธานี) และเขต 2 (นครศรีธรรมราช และสงขลา)

ง) งานวิจัยของ ธีระพันธ์ ล. ทองคำ และคณะ¹

ธีระพันธ์ และคณะ ได้ศึกษาระบบเสียงของภาษาถิ่นจังหวัด สุราษฎร์ธานี 16 อำเภอ ทั้งระบบสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ในการศึกษา ระบบ วรรณยุกต์เจ้าของงานวิจัยได้แบ่งภาษาถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีออกเป็นภาษาย่อยได้ 3 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 ใต้แก่ภาษาในอำเภอท่าชนะ ไชยา ท่าฉาง ศิริรัฐนิคม พุนพิน เมือง และกิ่งอำเภอเคียนซา

¹ ภูเชิงอรรถที่ 1 หน้า 3.

กลุ่มที่ 2 ไค้แก่ภาษาในอำเภอกาญจนดิษฐ์ กิ่งอำเภอกอนสัก
เกาะสมุย และกิ่งอำเภอพัง

กลุ่มที่ 3 ไค้แก่ภาษาในอำเภอนาสาร กิ่งอำเภอเวียงสระ
พระแสง พนม และกิ่งอำเภอตาขุน

๑) งานวิจัยของ จริยา สมนึก¹

จริยา ศึกษาาระบบเสียงภาษาถิ่นย่อยของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาทั้งระบบสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ผลจากการศึกษาในเรื่องวรรณยุกต์ จริยา แบ่งภาษาถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

กลุ่มที่ 1 ไค้แก่ภาษาในอำเภอลิขล ท่าศาลา พรหมคีรี เมือง ปากพั้ง หัวไทร เขียวใหญ่ ชะอวด ร่อนพิบูลย์ ลานสกา หุ้งสง หุ้งใหญ่ ฉวาง พิปูน และกิ่งอำเภอนาบอน

กลุ่มที่ 2 ไค้แก่ภาษาในอำเภอขนอม

จริยาไค้นำผลจากการศึกษาวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยจังหวัดนครศรีธรรมราชไปเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยเรื่องวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ธีระพันธ์และคณะไค้ศึกษา พบว่าภาษาถิ่นย่อยกลุ่มที่ 1 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาถิ่นย่อยกลุ่มที่ 3 ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาษาถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ จริยายังไค้นำผลการศึกษาไปเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของบราวน์ค๊วย พบว่าถ้าดูในเรื่องระบบวรรณยุกต์แล้ว ภาษาถิ่นจังหวัดอื่น ๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช อันไค้แก่ จังหวัดกระบี่ทางทิศตะวันตก ตรัง

¹ ภูเชิงอรรถที่ 2 หน้า 3.

พัทลุง และสงขลาทางทิศใต้ จะมีรูปแบบระบบวรรณยุกต์เหมือนกับภาษาดั้นย้อยกลุ่มที่ 1 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกและสร้างรายการหน่วยวรรณ

ก) งานวิจัยของ ไสว เรื่องพิเศษ¹

ไสว ได้ศึกษาระบบเสียงในภาษาดั้นย้อยในตำบลเทพักษ์ศรี อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต ทั้งระบบพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ รวมทั้งโครงสร้างของพยางค์และความหมายของคำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความหมายของคำเจ้าของงานวิจัยได้รวบรวมศัพท์ภาษาดั้นย้อยกว่า 2048 คำ งานวิจัยชิ้นนี้ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูล อันได้แก่ การคัดเลือกผู้ออกภาษา จำนวนผู้ออกภาษา วิธีการเก็บข้อมูล ตลอดจนการคัดเลือกคำเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งรายละเอียดประการหลังนับว่าให้ประโยชน์และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ไสวได้เลือกคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 โดยพิจารณาเลือกคำให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ วิลเลียม เจ. ซัมมาริน² และหลักเกณฑ์บางประการของวีระวัชร³ ซึ่งมีหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

¹ ดูเชิงอรรถที่ 1 หน้า 2.

² William J. Samarin Field Linguistics New York: Holt Rinehart and Winston, 1967. p. 47.

³ วีระวัชร สำนวนจิตต์ "ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2515.

1. คำเรียกชื่อส่วนต่าง ๆ ในร่างกายคน สัตว์ และพืช
2. คำเรียกเครื่องมือและสรรพนาม
3. เสื้อผ้า เครื่องนุ่มห่ม เครื่องประดับ
4. เครื่องมือเครื่องใช้ และชื่อสิ่งของทั่วไป
5. ชื่อพืชและสัตว์
6. ชื่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ
7. การนับเวลา
8. จำนวนนับ
9. ชื่ออาหารและเครื่องคั้น
10. ชื่อโรคและอาการผิดปกติในร่างกาย
11. คำกริยา
12. คำขยาย
13. คำบุพบท
14. คำลักษณะนาม
15. คำที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ
16. เบ็ดเตล็ด

คำศัพท์ในหมวดต่าง ๆ นี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ใช้วิธีจับบันทึกด้วย
 สัทสัญลักษณ์ และนำไปเปรียบเทียบกับความหมายของคำในภาษาไทยถิ่นกลาง ซึ่งสรุป
 ได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. คำที่มีรูปตรงกับรูปคำในภาษากลาง และใช้ความหมายเดียวกัน เช่น
 "ทราย" (ภาษาไทยถิ่นกลาง) ตรงกับ ทราย/sa:y³/ ในภาษาคำบลเทพกษัตรีย์
 เป็นต้น

2. คำที่มีความหมายตรงกัน แต่ใช้คำต่างกัน เช่น "หุค" (ภาษาไทยถิ่นกลาง) ตรงกับ ตุก/tut⁴ / ในภาษาตำบลเทพกษัตรี หรือ "โล่, กวค" (ภาษาไทยถิ่นกลาง) ตรงกับ อิก /yik¹ / ในภาษาตำบลเทพกษัตรี เป็นต้น

3. คำที่ออกเสียงเพี้ยนกันและมีความหมายทั้งตรงและต่างกัน เช่น "ร้าย" (ภาษาไทยถิ่นกลาง) หมายถึง กุ, ชั่ว แต่ในภาษาตำบลเทพกษัตรี มี 2 ความหมายคือ ความหมายหนึ่งเหมือนภาษาไทยถิ่นกลาง ส่วนอีกความหมายหนึ่ง ร้าย /ra:y¹ / หมายถึง ชีร์ัว ถึงตัวอย่างคำว่า ฝ้ายร้าย /pha:⁶ra:y¹ / ก็คือ ฝ้ายชีร์ัว นั่นเอง

4. คำที่มีใช้เฉพาะภาษาตำบลเทพกษัตรีเท่านั้น เช่น ชิง /chiŋ³ / หมายถึง เครื่องกันฝนทำด้วยใบตะคร้อ หรือ เสียง /li:an³ / หมายถึง เครื่องมือร้อนแรง ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง มีลักษณะกลมรี ท้องกลมมน เป็นต้น

กล่าวได้ว่า งานวิจัยนี้เป็นงานที่ให้แนวทางในการศึกษาศัพท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใ้ให้แนวความคิดในการสร้างรายการหน่วยอรรถเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

ข) งานวิจัยของ วิจินต์ ฉันทะวิบูลย์¹

วิจินต์ ใ้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาษา-กรุงเทพฯ และภาษาสงขลา ทั้งในเรื่องของเสียงวรรณยุกต์ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ ลักษณะโครงสร้างของพยางค์ และความหมาย

สำหรับในเรื่องของความหมาย เจ้าของงานวิจัยใ้ศึกษาไว้ อย่างละเอียด และใ้สรุปเปรียบเทียบความแตกต่างทางคำนี้ เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแรก ใ้แก่ คำเดียวกันที่ใช้ในความต่างกัน (หน้า 83 - 97) ส่วนประเภทที่สอง ใ้แก่ ความหมายเดียวกันใ้กันคนละคำ (หน้า 98 - 187) ซึ่งในประเภทหลังนี้ เจ้าของงานวิจัยใ้กล่าวถึงสาเหตุที่ใ้คำแตกต่างกันว่า เป็นเพราะภาษากรุงเทพฯ

¹ ภูเชิงอรุณที่ 1 หน้า 4.

เลิกใช้คำเหล่านี้โคก ๆ จะใช้ก็แต่ในคำซ้อนเท่านั้นขณะที่ในภาษาสงขลายังใช้อยู่ และ คำที่สงขลายังใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ภาษากรุงเทพฯ จะใช้เฉพาะในวรรณคดีเท่านั้น อีกสาเหตุหนึ่งก็สืบเนื่องมาจากสงขลาืมคำภาษาอื่นมาใช้ เช่น คำืมจากมลายู จีน เขมร และอื่น ๆ นอกจากนี้เจ้าของงานวิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างของคำอื่น ๆ (ประมาณ 950 คำ) ที่ยังหาหลักฐานได้ไม่ชัดเจน งานวิจัยนี้ได้ศึกษาศัพท์รวมทั้งสิ้น ประมาณ 1,200 คำ ซึ่งแยกกล่าวไว้ตามประเภทของคำมี 13 ประเภทคือ

1. คำที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ
2. คำที่เกี่ยวกับภาชนะต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้
3. คำที่เกี่ยวกับเกมส์และการละเล่นต่าง ๆ ของเด็ก
4. คำที่เกี่ยวกับสัตว์
5. คำที่เกี่ยวกับขนม
6. คำที่เกี่ยวกับพืช ผัก และผลไม้
7. คำที่เรียกชื่อทั่ว ๆ ไป
8. ลักษณะนาม
9. คำที่เกี่ยวกับกริยาอาการต่าง ๆ
10. คำที่เกี่ยวกับลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของและนามทั่วไป
11. คำ หรือ วลี ที่ทำหน้าที่ขยายกริยา หรือที่เป็นคำเชื่อมประโยค
12. คำที่ใช้แทนนาม
13. คำบางคำซึ่งแปลกออกไป และใช้ได้หลายกรณี

งานวิจัยชิ้นนี้ ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้ออกภาษา จำนวน ผู้ออกภาษา และการคัดเลือกคำ เพียงแต่ว่า ข้อมูลเหล่านี้เจ้าของงานวิจัยได้มาจากการสอบถามผู้ออกภาษาหลาย ๆ คนทั้งภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา โดยเฉพาะเกี่ยวกับภาษาสงขลาเจ้าของงานวิจัยได้ใช้ตนเองเป็นผู้ออกภาษากว่ อย่างไรก็ตามในเรื่องของการศึกษาความหมาย นับว่าให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อการศึกษาศัพท์

ภาษาถิ่นสงขลา เพราะเจ้าของงานวิจัยได้ศึกษาความหมายของศัพท์แทบทุกประเภท เช่น ส่วนวน คำลงท้าย คำช่วยหน้ากริยา คำสันธาน และอื่น ๆ เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยของวจินต์ กับ ไสว จะเห็นความคล้ายคลึงกันในแง่ที่ว่า ต่างก็ศึกษาความหมายของคำโดยจำแนกประเภท แต่การจัดประเภทของคำแตกต่างกันในรายละเอียดบางอย่าง รวมทั้งจำนวนหมวดหมู่ก็ต่างกันด้วย

ค) งานวิจัยของ วิไลวรรณ คำรักษ์¹

วิไลวรรณ คำรักษ์ ได้ศึกษาระบบเสียงในภาษาถิ่น นครศรีธรรมราช ทั้งระบบวรรณยุกต์ พยางค์ และสระ รวมทั้งศึกษาลักษณะโครงสร้างของพยางค์และศึกษาเปรียบเทียบคำและความหมายของภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชกับภาษากรุงเทพฯ ด้วย

ในการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำ ได้รวบรวมคำไว้ประมาณ 3,030 คำ และสรุปไว้ว่ามีทั้งคำที่ใช้ในความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และต่างกันกับคำในภาษากรุงเทพฯ และได้แยกประเภทของคำตามความหมายเป็นประเภทต่าง ๆ 5 ประเภทคือ

1. คำที่ใช้ในความหมายทั้งที่เหมือนกันและต่างกันกับในภาษากรุงเทพฯ เช่น ขึ้น ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชใช้ในความหมาย "ปีนโคตังเถา" และ "ที่สำหรับวางของ" ส่วนภาษากรุงเทพฯ หมายถึง "ที่สำหรับวางของ" เท่านั้น
2. คำที่ใช้ในความหมายคล้ายคลึงกันกับภาษากรุงเทพฯ เช่น เกรียม ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง "เกือบไหม้" ส่วนภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช หมายถึง "กรอบ" (เช่น ทอปลาให้เกรียมหิคนะ)

¹ ภูเชิงอรอดที่ 2 หน้า 2.

3. คำพยางค์เดี่ยวซึ่งเป็นเพียงส่วนประกอบของคำซ้อนที่มี 2 พยางค์ ในภาษากรุงเทพฯ แต่ใช้เป็นคำเดี่ยวตามลำพังได้ในภาษาดialect นครศรีธรรมราช เช่น กล้าหาญ ภาษานครศรีธรรมราชใช้ "กล้า" และ "หาญ" ดังตัวอย่าง ไม่กล้าทำ และ ไม่หาญทำ

4. คำคนละคำ แต่ในภาษาดialect นครศรีธรรมราชและภาษากรุงเทพฯ ใช้ในความหมายเดียวกัน เช่น งอบ (หมวกชวมนา) ใช้ในภาษากรุงเทพฯ แต่ในภาษาดialect นครศรีธรรมราช ใช้คำว่า เบี้ยว เมื่อหมายถึงของสิ่งเดียวกัน (เช่น ช่วยหยิบเบี้ยวให้ที)

5. คำที่มีใช้เฉพาะภาษาดialect นครศรีธรรมราช เช่น (คอกไม้) คุม ในภาษาดialect นครศรีธรรมราช ใช้คำว่า "คุม" (เช่น คอกคูลาบยังคุมอยู่มาก)

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของไสว จะเห็นได้ว่าทั้งไสว และ วิไลวรรณ ต่างก็พบว่ามีความเฉพาะถิ่นใช้ในภาษาดialect ที่ศึกษา

ง) งานวิจัยของเปรมจิต ชนะวงศ์¹

งานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยภาษาไทยถิ่นใต้อื่น ๆ ตรงที่มี ใต้เน้นเรื่องเสียง แต่เป็นการวิจัยในระดับคำและความหมาย กล่าวคือ ใต้วิเคราะห์ การใช้คำและการเรียงคำในภาษาไทยถิ่นใต้ เท่าที่ใต้ศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่าเป็นงานวิจัย ชิ้นแรกและชิ้นเดียวที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนหนึ่งใต้มาจาก ตนเอง และอีกส่วนหนึ่งใต้มาจากผู้บอกภาษาทั้งเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุอยู่ระหว่าง 40 - 76 ปี ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ๆ ใต้สุ่มตัวอย่างคัดเลือกไว้เป็นตัวแทนภาษาดialect ชุมพร และนครศรีธรรมราช ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเจ้าของงานวิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ในรูปแบบ ของการสนทนา และบันทึกไว้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

สำหรับการวิเคราะห์การใช้คำในงานวิจัยนี้ ไม่ใช้วิเคราะห์เพื่อจำแนกประเภท
แต่ใช้วิเคราะห์ตามลักษณะของการใช้คำประเภทนั้น ๆ ซึ่งได้แก่คำ 2 ประเภท คือ
คำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 11 จำพวก ได้แก่

คำบุรุษสรรพนาม/ คำล้าทับญาคิ/ คำลักษณะนาม/ คำกริยา/ คำปฏิเสธ/
คำลงท้ายประโยค/ คำไวยากรณ์/ คำประสม/ คำซ้ำเสียง/ คำซ้อน/ คำยืม และคำที่
วิเคราะห์ในเรื่องความหมาย ซึ่งได้แก่คำ 6 จำพวก คือ คำบอกวันเวลา/ คำเกี่ยวกับ-
อาหารการกิน/ คำเกี่ยวกับพืชและสัตว์/ คำเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ/ คำเกี่ยวกับเครื่องมือ-
เครื่องใช้ และคำเกี่ยวกับคติชนวิทยา

เปรมจิต ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิเคราะห์การใช้คำและการเรียงคำในภาษาดั้ง
ชุมพร และนครศรีธรรมราช สำหรับคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ ได้วิเคราะห์ด้วยทฤษฎี
ไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar) และได้กล่าวถึงคำไวยากรณ์
บางประเภท เช่น คำเชื่อม ว่าจัดเป็นคำไม่จำเป็นในภาษาไทยถิ่นใต้จึงมีใช้น้อย
นอกจากนี้ในการวิเคราะห์คำบางจำพวก เช่น คำบุรุษสรรพนาม และคำล้าทับญาคิ
ได้นำสถานภาพทางสังคมของผู้พูด - ผู้ฟังมาประกอบการวิเคราะห์ด้วย ส่วนคำที่วิเคราะห์
ในเรื่องความหมายก็ได้ให้รายละเอียดไว้อย่างน่าสนใจ

การวิเคราะห์คำในงานวิจัยนี้ ให้ประโยชน์โดยตรงแก่การศึกษาเปรียบเทียบ
ศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในแง่ของการสร้างรายการหน่วยอรรถ และการเตรียมการสัมภาษณ์
ผู้บอกภาษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑) พจนานุกรมภาษาดั้งไต 2525¹

พจนานุกรมภาษาดั้งไตฉบับนี้เป็นฉบับล่าสุด ซึ่งได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก "พจนานุกรมภาษาดั้งไตฉบับชั่วคราว (2514)" นับเป็นพจนานุกรมที่สมบูรณ์แบบฉบับหนึ่ง กล่าวคือ ใต้ให้รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาไทยดั้งไต เช่น การบอกเสียงอ่านควสัทสัญลักษณ์ ประวัติคำและแหล่งที่ใช้คำ รูปภาพประกอบการอธิบายศัพท์บางคำและอื่น ๆ เป็นต้น รายละเอียดต่าง ๆ ที่กล่าวถึงล้วนให้ประโยชน์โดยตรงแก่ผู้วิจัยทั้งในเรื่องของการคัดเลือกและการสร้างรายการหน่วยอรรถตลอดจนการเตรียมการสัมภาษณ์ สอบถามศัพท์ในระหว่างเก็บข้อมูลภาคสนาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ดูเชิงอรรถที่ 5 หน้า 4.